

Mai mult ca oricare altul, Ioan Bogdan, care și-a intitulat lecția inaugurală de la Universitate *Inseamnăteea studiilor slave pentru români* (apărută în 1894), a apreciat importanța cunoașterii slavei vechi și de aceea, în prefața manualului (p. III—IV), scrie: «Pînă ce împrejurările îmi vor permite să editez un curs de gramatică paleoslovenică complet și adaptat trebuințelor noastre, sper că aceste file autografate, deși scrise anume pentru auditorii mei, vor putea face un serviciu și altora, cari ar dori să învețe după ele limba paleoslovenică». Preocupat de multe și variate probleme, I. Bogdan nu și-a putut duce la îndeplinire proiectul publicării unei gramatici complete a slavei vechi, de care se simțea nevoie în învățămîntul nostru universitar.

În anul 1900, Gh. Ghibănescu tipărește *Gramatica limbei vechi slavone* (Iași, Tipografia Dacia, 80 p.). Așa cum scrie în subtitlu, lucrarea reprezintă traducerea din limba rusă a lucrării *Старославянская грамматика* a profesorului M. Colosov de la Universitatea din Varșovia (Kiev, 1892, ediția a 19-a).

După 30 ani, Ilie Bărbulescu, profesor de slavistică la Universitatea din Iași publică *Istoria literaturii și gramatica limbii bulgare vechi* (Iași, 1930, 187 p.), care însă nu rezolvă problema fiind foarte incompletă în partea rezervată limbii.

În afara faptului că lucrările citate sînt epuizate de multă vreme, în multe privințe ele sînt depășite; tocmai din această cauză se simțea de mult necesitatea apariției unui manual în limba romînă, căci cele străine, în măsura în care se găsesc la noi, nu sînt ușor accesibile studenților. Traducerea în limba romînă a lucrării lui Nikiforov a umplut, într-o oarecare măsură, acest gol.

Manualul lui Nikiforov, *Старославянский язык* (ediția 1, Moscova, 1952, ediția a 2-a, 1955), apărut în scurt timp după tratatul în două volume al lui A. M. Selișcev, *Старославянский язык* (Moscova, vol. I, 1951, vol. II, 1952), se prezintă ca o lucrare sintetică în care se tratează problemele de bază ale studiului limbii slave vechi.

În capitolul I — *Introducerea*, autorul prezintă în linii mari noțiunile de bază, preliminar, ale studiului propriu-zis al limbii slave vechi. După ce se precizează importanța acestei limbi, se indică originea, alfabetele, izvoarele pentru studiul limbii, cele mai însemnate lucrări etc.

Capitolul al II-lea este consacrat *sistemului fonetic* al limbii slave vechi; autorul expune integral fonetica, în problemele ei esențiale. Vom observa, totuși, că ar fi fost util ca la prezentarea foneticii să se pună accentul: *a)* pe tendința spre sonoritate crescîndă, spre silabe deschise și *b)* pe tendința spre palatalizare. Problemei respective, care trebuia să fie inclusă în fonetică, nu i se acordă importanța cuvenită nici la capitolul introductiv (p. 13).

Capitolul al III-lea este intitulat *Sunetele slave în epoca arhaică a dezvoltării lor, corespondențele lor în alte limbi din familia indo-europeană*. După părerea noastră, noțiunile cuprinse în acest capitol ar fi fost mai bine să fie incluse în capitolul de fonetică propriu-zis, la începutul fiecărui paragraf, astfel încît fenomenele de fonetică să fie prezentate istoric, așa cum face, de pildă, St. Słoński¹, iar fenomenelor tîrzii, care reprezintă o cotitură în evoluția limbii să li se fi consacrat un capitol aparte, așa cum a procedat A. M. Selișcev.

În capitolul al IV-lea autorul expune *morfologia*. Exemplele numeroase și bine selecționate fac ca atît flexiunea nominală cît și cea verbală să fie ușor înțelese. Pe marginea capitolului de morfologie, am vrea să relevăm faptul că, spre deosebire de lucrările altor slaviști ca: A. Leskien, A. M. Selișcev, St. Słoński, St. Kul'bakin, K. Mircev, N. van Wijk, care prezintă substantivele după teme, S. D. Nikiforov le prezintă în 5 declinări unind în mod arbitrar substantivele cu temă *ŭ* (y) cu cele în temă consonantică. Ținînd seama

¹ Stanisław Słoński, *Gramatyka języka starostowińskiego (starobułgarskiego)*, Varșovia, 1950.